

ok. Vagy inkább csak mosolyog, hiszen az élet abszurd mindennapjai sokszor tálcán kínálják a képi humort. Márpedig Benkő Imre mindig is fogékony volt az iróniára. A több tucatnyi kép között nem egy mosolyra fakasztó van, s némelyiken sírni meg nevetni is lehet tetszés szerinti sorrendben.

SZARKA KLÁRA

*(Szerzői kiadás, Budapest, 2004,  
132 oldal, 4200 Ft)*

**BARTHA SÁNDOR:**

### ***Kijáratok***

Néha érdemes becsukni magunk után az ajtót, és kimenni olyankor, mikor egy árva lélek sincs az egyébként zsúfolt helyeken. Nem kell különleges és exkluzív helyszínekre gondolni... Most ellen kell állni a nyugalmas és érintetlen erdők csábító hívásának, a friss levegő álmának, a belvárosi házak renoválatlanul is lenyűgöző homlokzatának. Ezúttal nem az esztétikumot keressük, csupán a valóságot, ahonnan rövid időre ugyan, de kiszorul az élet, tragikus és nyomasztó komorságnak adva át a helyét.

Ez az a világ, amit Bartha Sándor képei ábrázolnak: az életnek egy olyan pillanata, amikor a családok az étkezőben összeülnek, a háttér-

ben zümmög a tévé, a nyugalmat semmi sem zavarja meg. Ilyenkor mintha megszűnne odakinn az élet, akár egy kisváros főutcáján egy átlagos vasárnap délután. Az urbánus nyugalom azonban feszültséggel, szürkeséggel van átítatva – nincs benne harmónia. Árnyékok játszanak ottfedezett, eldobott, helyüket nem találó tárgyakkal.

Bartha Sándor képeiről hiányzik az ember, illetve közvetetten van jelen, hiszen a kihalt képek nem a természetes állapotot rögzítik. Mindig van ott valami, amit az ember hagyott maga után: egy leeresztett labda, egy műanyag pohár, egy falfirka, egy esernyő... Életünk nélkülözhető vagy elfeledett kellékei.

Túlságosan egyszerű volna azonban ezekre a képekre a „szociografikus” címkét ragasztani, illetve csupán a társadalmiság ábrázolásának minősíteni őket – a fotók értelmezési horizontja ennél jóval tágabb. A szociografikus jelleg tetten érhető ugyan, s nyilván szándékolt, de a képekben – leginkább kontextusukban – egyfajta szomorú, komor líraiság rejlik. Bartha a megismételhetetlent, az esetlegest rögzíti. Képei mellőzik a beállítottság eszközeit: világunk és életünk oly dimenziói tárulnak fel előttünk, amelyekről általában nem veszünk tudomást, pontosabban szólva nem szeretünk tudomást venni. A kedélytelenség ugyanis ragadós, s ugyan ki szeret késő éjjel az aluljáróban per-

cekre megállva eltűnődni egy eldobott papír zsebkendő magányos metamorfózisán. Minduntalan használjuk a teret, kiaknázzuk lehetőségeit, azonban, ha úgy tetszik, kirekesztjük magunkból. A mi világunk más: nyüzsgő, fényes vagy éppen megnyugtató, mindenképpen egyensúlyra és harmóniára törekszük.

Az ember nélküli tér azonban nem sugallhat a nagyvárosban harmóniát, hiszen mindenhol adódik egy apró momentum, valami oda nem illő, ami megtöri a nyugalmat és a mesterséges világ ideális összképét. Bármennyire gondoljuk ugyanis az ellenkezőjét, ennek az ember alkotta kozmosznak is megvan a maga egyensúlya, alapvetően természetellenes jellegéből fakadó belső harmóniája. Még akkor is, ha senki nem vallja be, hogy ez a világ ugyanúgy tartozik hozzám, hozzád, őhozzá...

A helyszínek olyan sivarak és elhagyottak, mintha senki sem volna a közelben. Ez marad azonban utánunk, akik ebben a térben léte-zünk: jelen vagyunk akkor is, ami-

kor árnyékunk már messze jár, amikor lehunyjuk pilláinkat, amikor magunkra zárjuk az ajtót. A jelek, amiket hagyunk, ilyenkor önálló életre kelnek, hogy tárgyi mivoltukban is képviseljék az élt. Ez az eldobott zsebkendő metamorfózisa: élettelenül is élni kezd, mielőst az ember eltávozik a közeléből.

A fotók finom érzékletességet, precizitást és kesernyés gondot sugallnak; mélységük a nyilvánvaló hiány mögötti társadalomban rejlik, amely él, létezik, lüktet, amelynek ezek a tárgyak, ezek a helyek csupán árnyékát jelenthetik, ám ugyanúgy „teremtőikhez” kötöttek, mint a valódi árnyék. Csak ott léteznek, ahol rájuk vetül az ember lényé. Bartha Sándor kitárta az ajtókat, az ablakokat, de „kijáratain” kilépni mégsem egyszerű feladat: bele kell érezni, meg kell állni, el kell időzni, de legfőképpen vállalni kell.

GÁSZ BOGLÁRKA

*(Magyar Műhely Kiadó, Budapest, 2004,  
1700 Ft, oldalszámozás és ármejjelölés  
nélkül)*